

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. lapkričio 19 d.
(OR. en)

13991/18

CFSP/PESC 1021
DEVGEN 186
CLIMA 203
COPS 417
ENV 729
ONU 96
RELEX 942

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Diplomatija vandens srityje. Tarybos išvados (2018 m. lapkričio 19 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl diplomatijos vandens srityje, priimtose 2018 m. lapkričio 19 d. Tarybos 3652-ame posėdyje.

TARYBOS IŠVADOS DĖL DIPLOMATIJOS VANDENS SRITYJE

TARYBA priėmė šias išvadas:

IVADAS

1. Vanduo yra būtinas žmogaus išlikimui bei orumui ir vienas iš esminių tiek bendruomenių, tiek aplinkos atsparumo pagrindų. Vanduo gyvybiškai svarbus žmogaus mitybai bei sveikatai ir yra itin svarbus ekosistemų valdymui, žemės ūkiui, energetikai ir bendram planetos saugumui. Tvarios prieigos prie saugaus vandens ir sanitarijos paslaugų, tvaraus vandens išteklių valdymo užtikrinimas ir vandens trūkumo prevencija bei potvynių skaičiaus sumažinimas yra pagrindiniai XXI a. visuotiniai iššūkiai, kylantys pasaulyje, kuriame didėja gyventojų skaičius ir kuriam vis didesnę poveikį daro klimato kaita. Kadangi dauguma pasaulio gėlo vandens išteklių kerta valstybių sienas, tvarus ir veiksmingas jų valdymas yra vienas iš tarptautinių – subnacionalinio, dvišalio, regioninio ar daugiašalio lygmens – klausimų.
2. Tebekyla įtampa ir konfliktai dėl prieigos prie vandens ir jo naudojimo, įskaitant tarpvalstybinius su vandeniu susijusių konfliktų šalių viduje padarinius, nes prastėja pasaulio vandens išteklių ir ekosistemų prieinamumas bei kokybė, o vandens trūkumo grėsmė plinta. Dėl vandens trūkumo gali kilti grėsmė taikai ir saugumui, o su vandeniu susijusi rizika gali pareikalauti daug žmonių aukų ir didelių ekonominių sąnaudų – ir visa tai gali turėti tiesioginio poveikio Europos Sąjungai, be kita ko, per migracijos srautus.
3. Bendradarbiavimas vandens srityje visais lygmenimis yra kaip niekad svarbus šiame kontekste. Vadovaujantis Visuotine ES strategija ir Aukšto lygio komisijos vandens klausimais bei Pasaulinės aukšto lygio komisijos vandens ir taikos klausimais ataskaita, siekiant užkirsti kelią konfliktų dėl bendrų vandenų galimybei ir ją sumažinti, taip pat propaguoti taiką ir stabilumą, reikalingas aukšto lygio politinis bendradarbiavimas.

4. Reikia šalinti su vandeniu susijusius klimato kaitos padarinius, be kita ko, kuriant sinergiją tarp diplomatijos vandens ir klimato srityse, kaip nurodyta 2018 m. vasario 26 d. Tarybos išvadose dėl klimato diplomatijos.

VANDUO IR SAUGUMAS, STABILUMAS IR KONFLIKTŲ PREVENCIJA

5. Taryba nusprendė stiprinti ES diplomatinius ryšius vandens srityje kaip taikos, saugumo ir stabilumo priemonę. ES diplomatija vandens srityje turi būti siekiama palengvinti konfliktų prevenciją, jų sustabdymą ir sprendimą, prisidedant prie teisingo, tvaraus ir integruoto vandens išteklių nuo šaltinio iki jūros valdymo ir skatinti atsparumą poveikiui, kurį daro klimato kaita vandeniui. Būtina pasitelkti bendradarbiavimą vandens srityje siekiant skatinti regioninę integraciją ir spręsti politinio nestabilumo problemas.
6. ES tvirtai smerkia vandens kaip karo ginklo naudojimą: šiame kontekste vandens infrastruktūros objektų griovimas, vandens užteršimas ar vandentakių nukreipimas siekiant apriboti prieigą prie vandens ar neleisti prie jo patekti galėtų būti laikoma tarptautinės teisės pažeidimais.
7. ES turi ilgalaikes bendradarbiavimo vandens srityje tradicijas bei teigiamos patirties ir toliau vykdys iniciatyvas, kad pasidalytų savo patirtimi ir žiniomis su šalimis partnerėmis, visų pirma nestabiliose situacijose.
8. Didelėje Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos dalyje pasikartojantys sausrų ciklai, fizinio vandens trūkumas ir prasta vandens kokybė, ginkluoti konfliktai, priverstinis perkėlimas, nepakankamas vandens išteklių valdymas ir neefektyvus institucijų veikimas prisideda prie didėjančios vandens krizės. Kitais atvejais, tokiais kaip Čado ežero baseino regionas arba Aralo jūra, vandens ištekliai smarkiai mažėja ir manoma, kad dėl netausaus naudojimo ar klimato kaitos poveikio jie dar labiau išseks. Tokių tarptautinių upių, kaip Nilas ar Mekongas, didelių užtvankų statyba gali padidinti įtampą tarp jų pakrančių valstybių ir platesnių paveiktų regionų. ES yra pasirengusi visų šalių prašymu remti pastangas įveikti šiuos iššūkius.

9. Vyriausiojo įgaliotinio, Komisijos ir ES valstybių narių prašoma užtikrinti, kad konfliktų prevencijos išankstinio perspėjimo sistemose būtų atsižvelgiama į su vandeniu susijusias saugumo problemas ir būtų stiprinama išankstinio perspėjimo ir išankstinių veiksmų sąsaja visose politikos srityse.
10. Komisija ir valstybės narės taip pat raginamos toliau teikti pagalbą, kad būtų užtikrinta prieiga prie vandens ir sanitarijos paslaugų, be kita ko, humanitarinių krizių atvejais, siekiant padidinti parengties ir prevencijos pajėgumus išgelbėti gyvybes, gerinti pragyvenimo šaltinius ir gyvenimo sąlygas, taip pat didinti nelaimių ar konfliktų paveiktų gyventojų atsparumą.

TARPVALSTYBINIS BENDRADARBIAVIMAS, INSTITUCIJOS IR VALDYMAS

VANDENS SRITYJE

11. Vienas svarbiausių ES diplomatijos vandens srityje tikslų – priimti ilgalaikius įsipareigojimus skatinti bendradarbiavimu grindžiamus tarpvalstybinių su vandeniu susijusių problemų sprendimo metodus. ES yra pasirengusi dirbti bendradarbiaudama su kitais subjektais, kad būtų skatinamas bendradarbiavimu ir tvariu vandens valdymu grindžiamas valdymas skatinant ir remiant regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą. Gerų tokio bendradarbiavimo pavyzdžių jau esama Viduržemio jūros baseine ir Lotynų Amerikoje. ES ragina visas susijusias šalis ir suinteresuotuosius subjektus plėtoti ir išlaikyti tarpvalstybines priemones, įskaitant specialias institucijas ir komisijas, kuo labiau padidinti jų veiksmingumą visais lygmenimis, kad būtų išvengta politinės ir ekonominės įtampos tarp valstybių ir jų viduje. Valdymas, prisitaikymo gebėjimai ir institucinės struktūros atlieka labai svarbų vaidmenį užkertant kelią socialinei įtampai ir konfliktams. Bendradarbiavimas bendrų vandens išteklių klausimais yra itin svarbus užtikrinant ilgalaikę taiką ir darnų vystymąsi.

12. Veiksmingoms tarpvalstybinėms priemonėms ir susitarimams, ar jie būtų pasauliniai, regioniniai ar dvišaliai, reikalingas visų pakrančių ir aukštupių šalių įsipareigojimas ir dalyvavimas. ES taip pat yra pasirengusi remti konstruktyvų atitinkamų šalių dialogą, vykdomą dėl didelių infrastruktūros projektų, kurie turi tarpvalstybinį poveikį, susijusį su vandens kiekiu arba kokybe. ES pakartoja, kad ES kaimyninėse šalyse plėtojant projektus, kurie turi įtakos tarpvalstybiniam vandens ištekliams, reikia visapusiškai laikytis tarptautinių aplinkos apsaugos ir branduolinės saugos standartų. ES palankiai vertina konstruktyvų dialogą vandens ir energijos klausimais Vidurinėje Azijoje, kuris jau suteikė galimybę sudaryti pirminius susitarimus, taip pat ES ir Vidurinės Azijos bendradarbiavimo aplinkos ir vandens politikos srityje platformą.
13. ES toliau skatins prisijungti prie tarptautinių bendradarbiavimo vandens srityje susitarimų, visų pirma Tarpvalstybinių vandentakių ir tarpvalstybinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencijos (1992 m. Helsinkio vandenų konvencijos) ir Jungtinių Tautų konvencijos dėl tarptautinių vandentakių naudojimo kitiems nei navigaciniais tikslais teisės (1997 m. Niujorko konvencijos), ir kitų atitinkamų tarptautinių susitarimų, ir juos įgyvendinti. ES palankiai vertina visuotinę Helsinkio vandenų konvencijos atvėrimą ne Europos regione esančioms šalims ir toliau remsis pozityvia informavimo veikla, vykdyta 2018 m., toliau skatindama naujas šalis prisijungti prie šios konvencijos ir jas remdama.
14. ES yra įsipareigojusi skatinti integruotą vandens išteklių valdymą ir veiksmingą tvarų ir integruotą vandens išteklių valdymą. Siekiant užtikrinti ilgalaikį stabilumą ypač svarbu stiprinti vandens išteklių valdymą visais lygmenimis. Tam reikia atitinkamų institucijų, patikimų duomenų, gebėjimų stiprinimo, informuotumo gerinimo ir finansavimo. Tai turėtų skatinti tvarų, ilgalaikį, klimato kaitos poveikiui atsparų vandens išteklių valdymą, taip pat atsižvelgti į vandens, energijos, aprūpinimo maistu saugumo ir ekosistemų tarpusavio sąsajų aspektus. ES šiuo tikslu toliau bendradarbiaus su regioninėmis institucijomis ir organizacijomis, nacionalinėmis ir vietos valdžios institucijomis, bendruomenėmis ir pilietine visuomene, be kita ko, remdamasi esamais geriausios praktikos pavyzdžiais ir iniciatyvomis, įskaitant pateiktus esamų ES bendrai finansuojamų tarptautinių centrų.

NĖ VIENO NEPALIKTI NUOŠALYJE. VANDENS KLAUSIMAS DARBOTVARKĖJE IKI 2030 M. IR PARYŽIAUS SUSITARIME DĖL KLIMATO KAITOS: DAUGIAŠALIS BENRADARBIAVIMAS

15. Tiek Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m., tiek Paryžiaus susitarime dėl klimato kaitos akcentuojamas įvairius sektorius apimantis vandens išteklių vaidmuo ir vandens ir daugelio sričių politikos (saugumo, žmogaus teisių, lyčių lygybės, klimato kaitos, sveikatos apsaugos, aprūpinimo maistu saugumo, energetikos, vidaus vandenų laivybos, taršos kontrolės, biologinės įvairovės, dykumėjimo, dirvožemio degradacijos) tvirtos tarpusavio sąsajos ir itin svarbus poreikis užtikrinti kuo mažiau išteklių naudojančią ekonomikos augimą. Pasinaudojimas sinergija ir kuo didesnis kompromisų sumažinimas sudarys palankesnes sąlygas veiksmingam ir nuosekliam abiejų darbotvarkių įgyvendinimui. ES remia pagal Sendajaus nelaimių rizikos mažinimo programą paskelbtą raginimą užtikrinti didesnę naujų ir esamų ypatingos svarbos vandens infrastruktūros objektų atsparumą, svarbą didinti informuotumą ir gerinti supratimą apie su vandeniu susijusių nelaimių riziką bei jų poveikį visuomenei.
16. ES yra įsipareigojusi gerbti žmogaus teises į saugų geriamąjį vandenį ir sanitarijos paslaugas, nes tai yra teisės į deramą gyvenimo lygį komponentai. ES pripažįsta, kad žmogaus teisė į saugų geriamąjį vandenį kiekvienam asmeniui nediskriminuojant suteikia teisę gauti pakankamai saugaus, priimtinos kokybės, fiziškai prieinamo ir įperkamo vandens asmeninėms ir buitinėms reikmėms. Be to, ES pripažįsta, kad žmogaus teisė į sanitarijos paslaugas kiekvienam asmeniui nediskriminuojant suteikia teisę visose gyvenimo srityse naudotis fiziškai prieinamomis ir įperkamomis sanitarijos paslaugomis, kurios yra saugios, higieniškos, patikimos, socialiniu bei kultūros požiūriu priimtinos ir kuriomis naudojantis suteikiama privatumo bei garantuojamas orumas. Vykdydama šį įsipareigojimą ES toliau remis ir saugos žmogaus teisių gynėjus, kurie sprendžia aplinkos apsaugos klausimus.

17. ES dar kartą patvirtina savo tvirtą įsipareigojimą įgyvendinti JT darbotvarę iki 2030 m. ir akcentuoja, kad norint pasiekti kitus darnaus vystymosi tikslus (DVT) ypač svarbu daryti pažangą įgyvendinant 6 tikslą (Užtikrinti galimybę gauti vandens ir tvarų vandens išteklių valdymą bei sanitarijos paslaugas visiems). Kadangi, kaip akcentuojama 2018 m. apibendrinamojoje ataskaitoje dėl vandens ir sanitarijos paslaugų, dabartinės pažangos mastas yra nepakankamas, ES yra įsipareigojusi didinti savo pastangas vykdant vystomojo bendradarbiavimo veiklą ir ragina visus partnerius bei suinteresuotuosius subjektus imtis tolesnių veiksmų, būtinų 6 tikslui bei jo uždaviniams ir kitiems su vandeniu susijusiems DVT įgyvendinti. Visi suinteresuotieji subjektai turėtų atlikti savo vaidmenį įgyvendinant integruoto vandens išteklių valdymo tikslus, be kita ko, tarpvalstybiniu lygmeniu. Reikia naujausių ir patikimų rodiklių bei duomenų ne tik pažangai stebėti, taip pat atskaitomybei ir skaidrumui užtikrinti.
18. Moterims, mergaitėms ir jaunimui tenka itin svarbus vaidmuo užtikrinant žmogaus socialinę raidą ir įtraukų bei tvarų ekonomikos augimą. Moterys ypač kenčia nuo galimybių gauti vandens ir pasinaudoti sanitarijos paslaugomis trūkumo, kurio padariniai gali būti labai įvairūs, be kita ko, jos būna priverstos leisti į ilgas ir kartais pavojingas keliones, kad galėtų parsinešti vandens arba pasinaudoti sanitarijos ir higienos infrastruktūra. Taryba dar kartą patvirtina, kad svarbu į diplomatiją vandens srityje integruoti lyčių aspektą.
19. ES pabrėžia svarų žiedinės ekonomikos įnašą į vandens taupymą, be kita ko, pakartotinai naudojant vandenį, akcentuoja skaitmeninių, technologijomis grindžiamų ir kitų naujoviškų spendimų, konkrečiai gamta grindžiamų sprendimų, vaidmenį ir ragina Komisiją bei ES valstybes nares finansuoti ir skatinti inovacijų vandens srityje mokslinius tyrimus ir partnerystes, įtraukiant viešuosius ir privačiuosius suinteresuotuosius subjektus.
20. Vanduo ir klimato kaita yra itin glaudžiai susiję. Paryžiaus susitarime numatyti pranešimai apie prisitaikymą suteikia puikią progą gauti informacijos apie veiksmų, susijusių su tvariu ir integruotu vandens išteklių valdymu pagal Paryžiaus susitarimą ir Darbotvarę iki 2030 m., įgyvendinimą. 2019 m. įvyksiantis Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus iniciatyva rengiamas aukščiausiojo lygio susitikimas klimato klausimais bus svarbus renginys, skirtas informuotumui apie poreikį intensyvinti kovos su klimato kaita veiksmus tiek poveikio švelninimo, tiek prisitaikymo srityse.

21. ES ir jos valstybės narės prisidės prie suderintų tarptautinių pastangų siekiant visapusiškai išspręsti klausimus, susijusius su daugybe kompleksinių su vandeniu susijusių aspektų. Šiuo atžvilgiu ES palankiai vertina pastarojo meto diskusijas Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje ir kituose forumuose, kuriuose siejami vandens, klimato kaitos, taikos ir saugumo klausimai, ir ragina ES valstybes nares ir toliau šiuos klausimus įtraukti į konsultacijas ir debatus, vykstančius Saugumo Taryboje ir kituose atitinkamuose forumuose. Tvirtai remdama daugiašaliu lygmeniu vykdomą darbą, ES palankiai vertina tai, kad 2019 m. bus surengtas aukšto lygio politinio forumo aukščiausiojo lygio susitikimas, ir pabrėžia, kad svarbu veiksmingai koordinuoti JT darbą vandens ir sanitarijos paslaugų srityje, visų pirma pasitelkiant „JT Vanduo“, siekiant gerinti darnumą, plėtoti žinias ir palengvinti visos sistemos strategines diskusijas, ir poreikį surengti aukšto lygio JT susitikimą vandens klausimais. Ji palankiai vertina tai, kad pradėtas JT vandens klausimų dešimtmetis (2018–2028 m.), nes taip bus paspartinta pažanga siekiant 6 DVT ir kitų su vandeniu susijusių Darbotvarkės iki 2030 m. tikslų įgyvendinimo.

PERĖJIMAS PRIE INTENSYVESNIŲ VEIKSMŲ

22. ES patvirtina savo nuolatinį įsipareigojimą spręsti su vandeniu susijusius iššūkius visame pasaulyje. Vadovaudamasi Visuotine ES strategija ir Naujuoju konsensusu dėl vystymosi, ES pripažįsta, kad reikia imtis konkrečių veiksmų siekiant stiprinti patikimą vandens politiką ir geriau koordinuoti tarptautines pastangas, interesus ir strategijas. Taryba prašo vyriausiojo įgaliotinio, Komisijos ir valstybių narių imtis visų turimų priemonių siekiant užtikrinti, kad integruota vandens politika ir veiksmais būtų sprendžiami įvairiausi politiniai ir saugumo, vystymosi, humanitariniai ir aplinkos apsaugos iššūkiai.
23. Taryba ragina vyriausiąjį įgaliotinį, Komisiją ir valstybes nares programuojant būsimą finansinę ir techninę bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis, be kita ko, pagal kitą daugiametę finansinę programą, ir skatinant privačiojo sektoriaus investicijas ir partnerystes vandens infrastruktūros ir gebėjimų stiprinimo srityje, tinkamai atsižvelgti į vandens ir sanitarijos paslaugų svarbą, kad būtų pašalintas investicijų trūkumas, kuris negali būti užpildytas tik viešosiomis lėšomis.